

**ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ
СПРАВ ПРО ПОДІЛ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ****PROCEDURAL FEATURES OF PROCEEDINGS OF CASES
ON DIVISION OF PROPERTY OF SPOUSES**

**Дяченко С.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Університет державної фіскальної служби України**

**Онофрей В.С., студентка III курсу
Навчально-науковий інститут права
Університету державної фіскальної служби України**

Стаття присвячена висвітленню одного з актуальних питань цивільного процесуального права щодо розгляду справ про поділ майна подружжя. Майбутнє подружжя здебільшого оптимістично дивиться на свій шлюб, думки про розлучення і розподіл майна рідко коли хвилюють подружжя. Під час укладання шлюбу часто подружжя не замислюється і не обговорює майнові правовідносини після розлучення, не укладає шлюбні договори і не закріплює цю норму в нотаріуса. Але в разі розірвання шлюбу настають певні правові наслідки поділу спільного майна подружжя. Цю процедуру можна вирішити в досудовому порядку в процесі добровільного поділу майна, або подружжя може розділити майно, звернувшись до суду. У цій статті спробуємо розкрити суть проблеми, зрозуміти, як закріплені на законодавчому рівні ці відносини і як вирішуються майнові правовідносини подружжя, що виникли в процесі шлюбу і після його розірвання, яке майно вважається спільним, чи можна отримати одному з подружжя компенсацію, якщо не виходить майно розділити порівну. Авторами зазначено, що розгляд справ про поділ майна подружжя включає в себе встановлення тих обставин, що мають значення для справи, дотримання процесу, що встановлений законодавством України, вибір та використання норм матеріального та процесуального права на практиці. Також авторами було розглянуто порядок судового поділу такого майна та була проаналізована судова практика Верховного Суду щодо цієї категорії справ. Проаналізовано порядок володіння, користування і розпорядження щодо майна, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності. Вивчено умови виникнення режиму спільної сумісної власності. Зазначено дискусійні проблеми в цій області. Викладено актуальні питання розділу майна між подружжям. Досліджено принципи поділу майна. Вказані випадки відступу від принципу рівності часток у процесі розділу майна між подружжям. Вивчено можливість застосування принципу сумлінності під час розділу боргових зобов'язань між подружжям.

Ключові слова: поділ майна подружжя, розгляд справ, процесуальні особливості, правовий режим майна подружжя.

The article is devoted to the coverage of one of the topical issues of civil procedural law regarding the consideration of cases on the division of property of the spouses. For the most part, future spouses are optimistic about their marriage, and thoughts about divorce and division of property are rarely of concern to spouses. The spouses during concluding a marriage often do not think about divorce and do not discuss property relations after divorce, do not enter into marriage contracts and do not enshrine this rule in the notary. But in the case of divorce there are certain legal consequences for the division of joint property of the spouses. This procedure can be resolved pre-trial in the case of voluntary division of property or the spouses can divide the property by going to court. In this article we will try to reveal the essence of the problem, to understand how these relations are enshrined in law and how to resolve arising during the marriage and after the dissolution of property relations of the spouses, whose property is considered joint, whether one spouse can receive compensation equally. The authors note that the consideration of cases on the division of property of the spouses includes the establishment of those circumstances relevant to the case, compliance with the process established by the legislation of Ukraine, the choice and use of substantive and procedural law in practice. The authors also considered the procedure for judicial division of such property, as well as analyzed the case law of the Supreme Court on this category of cases. The order of possession, use and disposal of property belonging to the right of joint joint ownership is analyzed. The conditions of emergence of the regime of joint joint ownership are studied. Discussion problems in this area are noted. Topical issues of division of property between spouses are stated. The principles of property division are studied. The cases of deviation from the principle of equality of shares in the division of property between spouses are indicated. The possibility of applying the principle of good faith in the division of debt obligations between spouses has been studied.

Key words: division of property of spouses, consideration of cases, procedural features, legal regime of property of spouses.

Актуальність теми. Поділ майна подружжя – це одне з найбільш актуальних і складних питань у сімейному та цивільному праві. У разі припинення шлюбно-сімейних відносин майже завжди постає питання про те, як розподілити спільно нажите подружжям майно. Однак не всі суб'єкти сімейних правовідносин здатні прийти до мирного врегулювання цього питання, у зв'язку з чим виникає необхідність звернення до суду для вирішення виниклого спору. Нині часто порушується питання про поділ майна і кожен із подружжя потребує забезпечення гарантій захисту майнових прав під час такого процесу, що зумовлює необхідність удосконалення відповідного законодавства і розгляд судової практики щодо поділу майна подружжя. Тому нині важливим питанням є поділ майна подружжя в процесі розлучення цивілізованим шляхом у судовому порядку.

Ступінь розробленості теми дослідження. Аналізуючи наукові дослідження на тему процесуальних особливостей розгляду справ про поділ майна подружжя, можна

визначити, що, незважаючи на значну увагу науковців до питання та проблем саме поняття спільної сумісної власності подружжя, саме процес поділу такої власності все ще залишається досить недослідженим та проблематика такого процесу є доволі актуальною.

Серед праць науковців, які досліджували спільну власність подружжя та процесуальні особливості розгляду справ щодо поділу такої власності, ми можемо виокремити праці Л.О. Андрієвської, Т.О. Ариванюк, Н.Г. Безсмертної, Н.Л. Бондаренко-Зелінської, К.О. Граве, О.В. Дзери, Я.П. Зейкан, О.С. Іоффе, В.М. Косак, С.М. Лепех, В.П. Маслова, О.В. Мельниченко, З.В. Ромовської, В.О. Рясенцева, В.І. Семчик, О.В. Тичковської, В.І. Труби, Д.І. Фолошнія, Ю.Ю. Цал-Цалко, М.Й. Штефана та багато інших.

Метою статті є комплексний аналіз майнових відносин подружжя та вивчення особливостей розподілу майна подружжя за законодавством України. Основними завданнями є вивчення і аналіз загального теоретичного

і практичного матеріалу з питань розподілу майна подружжя, розгляд поняття і види спільного майна подружжя, а також особливості правового режиму спільної сумісної власності подружжя, дослідження порядок поділу майна подружжя в натурі, виявлення специфіки порядку і особливостей поділу спільного майна подружжя в судовому порядку.

Виклад основного матеріалу. Юридична практика дає нам змогу побачити, що досить значну кількість справ у цивільних судах займають справи, які пов'язані з поділом майна подружжя. Як зазначає у своїй роботі В.І. Труба, складність вирішення питань, що стосуються саме такого поділу, зазвичай пов'язана з недосконалістю цивільного та сімейного законодавства [1, с. 290].

Після реєстрації шлюбу в подружжя виникає особливий правовий статус, під час якого майно, набуте в шлюбі, набуває режиму спільності. Відповідно до ч. 1 ст. 60 СК України майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності, незалежно від того, що один із них не мав із поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу) [2]. Ч. 1 ст. 69 СК України встановлюється, що дружина і чоловік мають право на поділ майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності, незалежно від розірвання шлюбу [2]. Тобто поділ спільного майна може бути здійснений як під час існування шлюбу, так і у процесі його розірвання, а також після розірвання шлюбу.

Законодавство України встановлює, що поділ майна подружжя може бути здійснений у двох порядках: добровільному та судовому. Добровільний порядок може бути застосований, якщо подружжя самостійно домовилось про частку кожного з них у майні, а судовий – якщо подружжя не може дійти згоди щодо поділу майна. У судовому порядку особи подають позовну заяву до суду, тобто «процесуальний документ, який у письмовій формі відтворює зміст вимоги щодо предмета спору та її обґрунтування, що підписаний позивачем або його представником, або іншою особою, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи» [3, с. 138]. Ю.Ю. Цал-Цалко у своїй роботі пише, що звернення за судовим захистом особи у справах про поділ спільного майна подружжя є її конституційним правом та елементом стадії відкриття провадження у справі [4, с. 12]. У своєму доробку С.В. Дяченко та Н.С. Колокольна зазначають, що нині судові процеси та інші юрисдикційні механізми розгляду та вирішення цивільних справ є основними формами захисту порушених, невизнаних, оспорюваних прав, свобод і захищених законом інтересів [5, с. 119].

Як визначає В.І. Труба, процесуальною особливістю судового розгляду справ про вирішення майнових спорів є те, що він може тягтися роками, а тому нині шлюб розривається незалежно від наявності між подружжям майнового спору [1, с. 291]. Л.О. Андрієвська звертає увагу на те, що поділ майна подружжя здійснюється в два етапи: по-перше, суд визначає розмір часток чоловіка та жінки в праві на майно, по-друге, здійснює поділ майна відповідно до встановлених часток [6, с. 48].

Визначаючи розмір часток кожного з подружжя, суд виходить із того, що частки майна дружини та чоловіка є рівними відповідно до ч. 1 ст. 70 СК [2]. Особливістю є те, що відповідно до ст. 70 СК України за рішенням суду частка майна дружини, чоловіка може бути збільшена, якщо з нею, ним проживають діти, а також непрацездатні повнолітні син, дочка, за умови, що розмір аліментів, які вони одержують, недостатній для забезпечення їхнього фізичного, духовного розвитку та лікування [2].

Для визначення розміру часток кожного з подружжя в праві на майно потрібно поділити об'єкти майна подружжя. Оскільки ринкові відносини постійно розвиваються, то й до складу майна можуть входити особливо цінні об'єкти, такі як об'єкти нерухомості, цінні папери, права інтелектуаль-

ної власності, частки в грошовому капіталі, а також володіння спільним бізнесом. О.В. Тичковська наголошує, що на практиці під час визначення об'єктів спільної сумісної власності виникає низка проблемних питань, оскільки ані СК України, ані інші законодавчі акти не дають підстави для висновку про загальність правила щодо включення до складу спільного майна подружжя, боргів [7, с. 138].

Т.О. Ариванюк встановлює три способи поділу майна подружжя в судовому порядку: 1) поділ у натурі; 2) поділ у натурі за умови компенсації виділеного майна; 3) поділ речей з урахуванням їхньої вартості та частки в спільному майні [8, с. 13]. Але суд може застосовувати комбінацію способів. Вчена підбирає найбільш зручний спосіб поділу, що залежить від особливостей речового складу майна.

Б.К. Левківський зазначає, що результати аналізу норм матеріального права, зокрема СК, дають змогу стверджувати, що під час поділу спільного майна подружжя в судовому порядку суд буде виходити з обсягу фактично наявного майна подружжя (обсягу спільної власності) не на момент розірвання шлюбу або розподілу майна, а на момент припинення ведення спільного господарства, це, зокрема, витікає із норми, закріпленої у ч. 1 ст. 70 СК, яка встановлює принципи поділу майна подружжя [9, с. 254; 2].

У процесі розгляду справ про поділ майна подружжя можуть виникнути додаткові претензії та вимоги, які потребують призначення різного виду експертиз, вжиття заходів забезпечення позову, встановлення вартості того чи іншого майна, збирання додаткових доказів тощо. Але суд може задовольнити вимогу про розірвання шлюбу, залишивши решту вимог без розгляду або вчинивши інші процесуальні дії, передбачені ЦПК України.

Право сумісної власності майна подружжя регламентується СК України, зокрема главою 8 розділу II [2], а також главою 26 ЦК України. Процедура розгляду та вирішення справ у спорах про поділ спільного майна подружжя (колишнього подружжя) встановлена ЦПК України [10].

Поділ спільного майна подружжя (колишнього подружжя) означає, як правило, припинення їхньої спільної власності, в тому числі спільної, яка в деяких випадках може стати частковою (в разі неможливості поділу майна в натурі). Поділ спільного майна тягне виділ конкретного майна або його частини кожному з подружжя (колишнього подружжя), а іноді і стягнення різниці у вартості виділеного майна з одного з них на користь іншого, якщо поділ не був здійснений відповідно до часток або не є рівноцінним.

Відповідно до Цивільного процесуального кодексу України можна виділити низку ознак, що визначають підсудність справ щодо поділу майна подружжя. У типових випадках позивач подає позов, тобто матеріально-правову вимогу, яка звернута через суд від позивача до відповідача про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, яка вирішується у визначеній законом процесуальній формі у спосіб, встановлений законом або договором, до суду першої інстанції за місцем проживання відповідача [10, с. 19; 3, с. 137]. Якщо місце проживання відповідача невідоме, така заява може бути подана за місцем його роботи, місцем перебування або останнім відомим місцем проживання відповідача. Якщо позови подружжя щодо поділу майна об'єднані, то відповідна позовна заява може бути подана за місцем проживання або місцем перебування позивача.

Відповідно до законодавства майно подружжя використовується спільно, тобто вони об'єднуються та подружжя ним володіє, користується і розпоряджається за принципом рівності відповідно до ст. 63 СК України [2]. Також у кожного з подружжя є майно, що належить до особистої приватної власності. Об'єкти, що належать до такого виду майна, визначені ч. 1 ст. 57 СК і не можуть бути поділені або присуджені іншому з подружжя.

У ст. 71 СК визначені способи поділу майна подружжя. Суд може поділити майно в натурі, але при цьому він має

брати до уваги інтереси дружини, чоловіка, дітей та інші обставини, що мають істотне значення [2].

Особливістю процесуального поділу майна подружжя є те, що майно має бути поділене порівну між подружжям, проте, наприклад, речі для професійної діяльності присуджуються тому з подружжя, який використовував їх у професійній діяльності. Вартість цих предметів враховується в процесі передачі іншого майна другому з подружжя. Якщо неподільні частки поділити неможливо, суд має визнати ідеальні частки такого майна без поділу та залишити його у спільній частковій власності. Однак частка майна одного з подружжя може бути збільшена, якщо разом із ним проживають неповнолітні діти або недієздатні повнолітні діти.

Позовна давність поділу майна подружжя досягає 3 років і починає відлік із дня, коли хтось із колишніх подружжя дізнався або міг дізнатися про порушення майнових прав. Однак, якщо шлюб не розірвано, позовну давність застосовувати не можна.

Треба зазначити, що відповідно до ЦПК України подружжя має право укласти мирову угоду щодо поділу їхнього майна, яка укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін [10, с. 128]. У цій угоді будуть зазначені сторони, предмет спору, умови виконання зобов'язань та строки навіть під час вирішення спору в судовому порядку.

Коли суд розглядає справи про поділ майна, то бере до уваги інтереси обох із подружжя, а також їхніх дітей та інші обставини, що є важливими. Тому для цього потрібна надійна доказова база. Відповідно до ч. 2 ст. 83 ЦПК, позивач як і особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, мають подати докази разом із позовною заявою [10, с. 52]. Доказування у справах щодо поділу спільного майна подружжя має здійснюватися за допомогою доказів, що відповідають вимогам належності, допустимості, достовірності, достатності та порядку збирання, дослідження та оцінки доказів [11, с. 59]. Ми погоджуємось з авторами, які зазначають, що сторони та інші особи, які беруть участь у справі, мають рівні права щодо подання доказів, їх дослідження та доведення перед судом їх переконливості, при цьому кожна сторона має довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог та заперечень, крім випадків, установлених Цивільним процесуальним кодексом України [12, с. 107].

Рішення суду щодо поділу майна подружжя має бути законним та обґрунтованим, воно має відображати специфіку провадження та захищати права та інтереси осіб, які брали участь у цьому провадженні, а також можливих дітей подружжя. Це судові рішення також має відповідати всім вимогам, що зазначені в ст. 265 ЦПК України.

Відповідно до законодавства України, майно подружжя, що є їхньою спільною сумісною власністю, за необхідністю поділяється в рівних частках, якщо інше не визначено шлюбним договором або домовленістю між ними, судовою практикою це підтримується. Потрібно зауважити, що в основі розгляду цивільних справ, включаючи справи щодо поділу майна, лежить принцип пропорційності, який «спрямований на забезпечення розумного балансу приватних і публічних інтересів у сфері відправлення правосуддя в цивільних справах, тобто під час розгляду справи в порядку цивільного судочинства та ухвалення рішення у справі цілі обмежень прав людини мають бути істотними, а засоби їх досягнення – обґрунтованими і мінімально обтяжливими для осіб, чії права обмежуються» [13, с. 8]. Постановою Верховного Суду у складі колегії суддів від 12 лютого 2020 р. у справі № 725/1776/18 щодо поділу майна подружжя було вирішено задовольнити вимоги позивача та поділити право власності на легковий автомобіль та квартиру між особами порівну [14]. Рішенням суду першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, у задо-

воленні позовних вимог було відмовлено, оскільки «позивачем не доведено належними та допустимими доказами належність спірного майна до спільної сумісної власності подружжя, не підтверджено наявність грошових коштів на придбання спірної квартири та автомобіля» [14]. Суд касаційної інстанції з таким висновком не погодився та вмотивував певними фактами. Зокрема, у ст. 60 СК України, на яку посилається Верховний Суд, закріплено, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності незалежно від того, що один із них не мав із поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства, догляд за дітьми, хвороба тощо) самостійного заробітку (доходу) [2]. Тобто правова позиція Верховного Суду щодо процесу поділу майна подружжя полягає в тому, що майно, яке було придбано особами під час шлюбу, незважаючи на те, ким із подружжя вони були придбані або за чий грошові кошти, якщо інше не встановлено шлюбним договором або домовленістю між подружжям, вважається спільною сумісною власністю подружжя, а тому має бути поділене порівну між ними в судовому порядку. До спільної сумісної власності не належить майно, яке визначено в ст. 57 СК, а тому поділене бути не може.

Постановою Великої Палати ВС від 21 листопада 2018 р. у справі № 372/504/17 було встановлено, що представник особа_3 – особа_4 звернувся до суду з касаційною скаргою із проханням скасувати рішення попередніх інстанцій та ухвалити нове рішення про задоволення позову щодо визнання договору іпотеку, який уклав особа_5, з яким особа_3 перебувала у шлюбі, без її відома недійсним, оскільки квартира була набута у шлюбі [15]. Суд першої інстанції та пізніше апеляційний суд вимоги позивачки не задовольнили, пояснюючи це тим, що договір щодо розпорядження спільним майном без згоди другого з подружжя може бути підставою для визнання такого договору недійсним лише в тому разі, якщо той із подружжя, хто уклав договір щодо спільного майна, та третя особа – контрагент за таким договором, діяли недобросовісно [15]. А майно, щодо якого виник спір, на момент укладення договору та момент розгляду спору належало особа_5 на праві приватної власності, тому згода особа_3 не потрібна. Велика Палата Верховного Суду не погодилась із рішенням попередніх судових інстанцій та вирішила, що касаційна скарга підлягає задоволенню, мотивуючи це тим, що спірна квартира була набута під час шлюбу з позивачкою, тому вона належить колишньому подружжю на праві спільної власності, а також судові рішення про визнання цієї квартири приватною власністю відповідача відсутні. Оскільки розірвання шлюбу не тягне за собою зміну правового статусу майна подружжя, то і відповідач не мав права без згоди іншого співвласника, колишньої дружини, укласти договір іпотеки щодо квартири, що знаходиться в їхній спільній власності відповідно до ст. 578 ЦК України, яка передбачає, що майно, яке є в спільній власності, може бути передане в іпотеку лише за згодою всіх співвласників [16]. Тобто в цій постанові було сформовано правову позицію Верховного Суду: в разі передачі нерухомого майна, яке є спільною власністю подружжя, в іпотеку без згоди інших співвласників договір іпотеки визнається недійсним.

Висновки. Майно, що є в подружжя, складається з майна, власником якого є один із подружжя – особисте майно, і майна, набутого під час шлюбу, – спільне майно подружжя. Щодо обох видів майна діє режим, який визначений законодавством України, якщо шлюбним договором не встановлено інше. Відповідно до закону майно, нажите подружжям під час шлюбу, є їхньою спільною власністю. Визначальною ознакою правового режиму є такий характер, що не визначає заздалегідь частки подружжя в їхньому спільному майні, тому майно належить рівною мірою кожному з подружжя. Найпоширенішими спорами майнового характеру між подружжям є суперечки про

розділ майна, які виникають, як правило, в разі розірвання шлюбу, у зв'язку з чим їх можна визнати найбільш актуальними серед проблем під час розірвання шлюбу. Під поняттям поділу майна подружжя варто розуміти припинення спільної власності подружжя шляхом розподілу між подружжям конкретного майна, нажитого в період шлюбу, або передачі зазначеного майна (або його частини) одному з подружжя з компенсацією вартості відповідного майна (його частини) іншому дружині. Поділ спільного майна подружжя може бути здійснено у двох порядках:

добровільному та судовому. Особливістю поділу майна подружжя в судовому порядку є те, що спори про поділ, як правило, розглядаються одночасно з вимогами про розірвання шлюбу, проте шлюб може бути розірваний незалежно від того, чи вирішений майновий спор. Також поділ майна подружжя може бути здійснений і під час існування шлюбу. Збільшення частки одного з подружжя може здійснюватися з огляду на інтереси дитини. Процесуальний поділ майна подружжя визначається сімейним та цивільним процесуальним законодавством.

ЛІТЕРАТУРА

1. Труба В.І. Проблеми вирішення майнових спорів подружжя при розірванні шлюбу. *Правова держава*. 2010. Випуск 21. С. 290–294.
2. Сімейний кодекс України від 01.01.2021 р. (зі змінами і допов.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 21.02.2021)
3. Дяченко С.В., Рябченко Ю.Ю., Самілік Л.О. Цивільний процес України : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 312 с.
4. Цал-Цалко Ю.Ю. Процесуальні особливості розгляду спорів щодо поділу спільного майна подружжя : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2010. 21 с.
5. Дяченко С.В., Колокольна Н.С. Запровадження медіації для вирішення сімейних спорів у цивільному судочинстві України: судова практика. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. С. 118–121.
6. Андрієвська Л.О. Законодавче регулювання спільної власності *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 22.02.2019. С. 47–49.
7. Тичковська О.В. Правовий режим спільної власності подружжя. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1 (45.1). С. 137–141.
8. Ариванюк Т.О. Деякі особливості укладення угод по відчуженню спільного майна подружжя. *Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія»*. Сер. : Право. 2001. Вип. 2, ч. 2. 185 с.
9. Левківський Б.К. Судовий захист майнових прав колишнього подружжя при здійсненні права спільної власності та розподілі спільного майна. *Проблеми цивільного, трудового, екологічного та підприємницького права*. 2012. Розділ IV. С. 249–259.
10. Цивільний процесуальний кодекс України від 01.02.2021 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 40–41, 42. Ст. 304.
11. Дяченко С.В., Гриценко М.О. Місце принципу змагальності в цивільному судочинстві. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 69. С. 105–109.
12. Цал-Цалко Ю.Ю. Особливості поділу спільного майна подружжя. *Особливості розгляду сімейних спорів* : матеріали круглого столу, м. Одеса, 17 жовтня 2016 року. С. 57–60.
13. Береженна О., Дяченко С., Кулаківська Т. Принцип пропорційності в цивільному процесуальному праві України: теоретичні та практичні аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 6–10.
14. Постанова Верховного Суду від 12 лютого 2020 р. Справа № 725/1776/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87640328> (дата звернення: 09.03.2021).
15. Постанова Верховного Суду від 21 листопада 2018 р. Справа № 372/504/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78215412> (дата звернення: 09.03.2021).
16. Цивільний кодекс України від 01.01.2021 р. (зі змінами і допов.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 09.03.2021).